

Tale holdt av Arna Bæverfjord ved slektsstevnet 17-18 juli 1993 for etterkommere av Johannes og Dorthea Stavaas

Som eldste gjenlevende av elleve søsken har jeg fått den ære å holde en enkel tale. Først vil jeg takke min lillesøster Aslaug og min nevø Sigmund som har vært "primus motorer" for dette slektsstevnet. Det er morsomt å tenke på at det på litt under hundre år er blitt cirka 260 etterkommere. Den som egentlig skulle ha holdt tale her i dag er vår eldste bror Olav. Dessverre er ikke han blant oss mer. Derfor vil jeg lese noen sitat fra ham:

"Barndomshjemmet

Vi var elleve søsken. Far hadde satt opp et lite hus på gården Eide i Hemne. I første etasje var det stor stue og kammers. Opp til annen etasje førte en bratt stige. Der hadde vi soverom og fars skomakerverksted. Soverom og skomakerverksted var kanskje ikke den heldigste kombinasjonen. Skoene lå i en haug i hjørnet av rommet, og like bortenfor sto to gamle skuvsenger og en sengebenk. En 14 linjers parafinlampe over arbeidsbenken til far skaffet både lys og varme på rommet."

Forresten så var ikke lampen den eneste varmen på rommet. I golvet var det laget et stort hull så varmen fra vedkomfyren i stuen under gikk opp der. Det var mye brukt før i tiden.

"Gledet oss til begravelser.

Far var også kirketjener og graver i Vinje kirke. Ved begravelser var det en fast regel at det ble tatt med "benninger" med mat, ost, smør og kjøpekake og mye annet godt. Vi barna var glade når det var begravelse på storgårdene i bygda. Da visste vi det ble en godbit å få. Sørgetoget stanset som regel ved huset vårt og noen kom inn med benning. Da ble det rene kosestunden i heimen.

Far på vaktjeneste:

Året 1905 ble far utkalt på militærtjeneste mot svenskene. Vi var da fem søsken i alderen ett til sju år som satt tilbake sammen med mor. Penger til mat var det selvsagt lite av når far var borte. Jeg kan huske at mor gråt og ba til Gud om hjelp. Ja, hun tryglet Gud om at far måtte få komme hjem igjen, og hjem kom han da omsider. Hvert sitt forgylte lommeur med kjede fikk min bror og jeg i gave. Blindur selvfølgelig, og sikkert svært rimelige, men vi var så stolte av urene likevel."

Jul:

Juletefestene hos Magnhild Gravdal står for meg som et av de lyseste barndomsminnene. Hjemme hadde vi ikke råd til hverken julepynt eller gaver. Et lite tre uten pynt var hele julestasen. Juletreet hos Magnhild med lys og glitrende stjerner var et vakkert skue. Storstua var pyntet til fest, og det ble rikelig med julekaker til oss barna. Magnhild var et godt menneske som vi fattige barn fra den tiden minnes med glede.

Dette husker også jeg meget godt, for Magnhild hadde den tradisjonen i mange, mange år. Forresten så var Magnhild min gudmor. Jeg tror at forventningene til jul var vel så store i den tiden - uten gaver, glitter og stas.

Det var nok lite med mat noen ganger. Særlig brødmatt var det mangel på, men vi var takknemlig for det som var. Vi hadde poteter som vi avlet selv. En ku hadde vi, og noen sauer og høner som gikk fritt. Vi hadde da både melk, smør, kjøtt og egg, men det strakk ikke til for hele året. Innimellom, når vi ikke hadde noe annet, tok vi gode varme poteter og duppet i salt eller surmelk. Det var godt. Dette har jeg fortalt til mine barn, og det har gjort dypt inntrykk på dem.

Det var ingen trygder den gang. Det eneste var noe vi kalte "fattigkassa", men mor og far var ærekjære, så de ba aldri om hjelp der. De hadde den innstillingen at *det* var en skam.

Jeg husker en gang vi var på Øverstavåsen og lekte: I eldhuset stod det en tønne med stor gammel spekesild og på bordet var det en stabel med flatbrød. Mens vi lekte gjemsel passet jeg godt på å gå forbi sildetønna og flatbrødet og fikk med meg en bit i farten. Det smakte godt - nam nam. Og så var jeg flink til å gjemme meg i solbærbuskene. Der benyttet jeg anledningen til å få i meg bær. En må jo ha næringsvett.

I motsetning til de eldre søskena som måtte reise så tidlig hjemmefra fikk Aslaug og jeg være hjemme til vi ble konfirmert. Vi ble alene hjemme sammen med far, da mor gikk bort så alt for tidlig. De eldre søstrene våre var hjemme av og til og ordnet opp. Særlig var Johanna (gift *Lund*) til stor hjelp for oss.

Ellers er det meget fra den tiden som er borte for meg. Kanskje har jeg fortrenget det. Men jeg husker fra jeg var 18 år og arbeidet på Tevasvollen. Jeg var på setra inne på fjellet. Om kvelden gikk jeg en tur opp på en høyde og såg helt til Stavåsen. Der fikk jeg se far gå alene mellom stua og fjøset. Jeg syntes han såg så fryktelig ensom ut og tenkte; "Du som har så mange, men alene går du der likevel" Så kom det over meg at jeg måtte snakke med ham. Dermed løp jeg hjem til Stavåsen den kvelden. Jeg snakket litt med ham, og gikk tilbake til setra. Det ble natt før jeg var fremme.

Tiden gikk og far måtte flytte til gamlehjemmet. Stor var gleden da Haakon vår bror overtok Stavåsen. Han flyttet dit med sin Ruth. De hadde tre sønner, Sverre, Olav og Rune, så de er også oppvokst på Stavåsen. Tidene hadde forandret seg, så de fikk det godt på Stavåsen

Etter mange år ble Haakon syk og fikk bekymringer for barndomshjemmet. Da ikke Olav eller Rune kunne overta sa Sverre seg villig. Haakon ble glad for det, for han satte stor pris på Sverre. Stavåsen er fremdeles i familien, så vi kan besøke barndomshjemmet. Jeg vil sende en takk til Sverre og hans familie for det.

Jeg vil tilføye at selv om vi var fattige var vi rike lell. Vi hadde tross alt et godt hjem med god moralsk oppdragelse.

Til slutt vil jeg sitere Arne Paaske Aasen :

*Gå inn i din stue hvor liten den er,
der rommer den noe ditt hjerte har kjær*

Takk